

SVARĪGĀKO JĒDZIENU DEFINĪCIJAS

Tamás Gyulavári
gyulavari.tamas@jak.ppke.hu

Šis apmācības finansē Eiropas Komisijas 'Tiesību, vienlīdzības un pilsonības programma 2014. – 2020. gadam'.

TĒMAS

1. Kāda ir definīciju loma?
  2. Tiešā diskriminācija
  3. Netiešā diskriminācija
  4. Aizskaršana
- Secinājumi

1. KĀDA IR DEFINĪCIJU LOMA?

MĒRĶIS

- Viena valoda: objektīvi, vienoti standarti;
- Efektīva ES diskriminācijas novēršanas tiesību aktu piemērošana;
- Iekļaujot visus iemeslus (?)

DEFINĪCIJA – ko tas nozīmē?

- Ne katra atšķirība (netaisnība) ir diskriminējoša;
- Kas ir likumīgs/nelikumīgs;
- Definīcijas + atkāpes;
- Avoti: Direktīvas + EKT.

SVARĪGĀKIE JĒDZIENI

- **Tiešā** diskriminācija:
  - Norādījums diskriminēt;
  - Viktimizācija.
- Netiešā diskriminācija;
- **Aizskaršana:**
  - Seksuāla uzmākšanās.

2. Tiešā diskriminācija

Tiešā diskriminācija

- Persona saņem **nelabvēlīgāku attieksmi**
- **diskriminējoša iemesla dēļ**
- nekā līdzīgā situācijā **saņem, saņēma vai saņemtu** cita persona.

Nelabvēlīgāka attieksme	Diskriminējoša iemesla dēļ	Salīdzinājumā ar līdzīgu personu

DISKRIMINĀCIJAS IEMESLI

- **Noslēgts ES saraksts:** dzimums, rase, reliģija vai pārliecība, invaliditāte, vecums, seksuālā orientācija;
- **Vairāku iemeslu** klātiešana pastiprina prasību (Galina Meister C-415/10);
- **Invaliditātes** skaidrojums (Coleman, C-303/06).

NELABVĒLĪGA ATTIEKSME - Materiālā piemērošanas joma

Piem., nodarbinātība:

- Pieejamība, izbeigšana;
  - Paaugstināšana, apmācība;
  - Atalgojums;
- utt.

NELABVĒLĪGĀKA ATTIEKSME

- Rīcība vai bezdarbība;
- Individuāla vai kolektīva;
- Attieksme, nevis nolūks;
- Cietušais nav zināms? Kolektīvā prasība;
- Paziņojums?

CĒLONĪBA - SALĪDZINĀMAIS

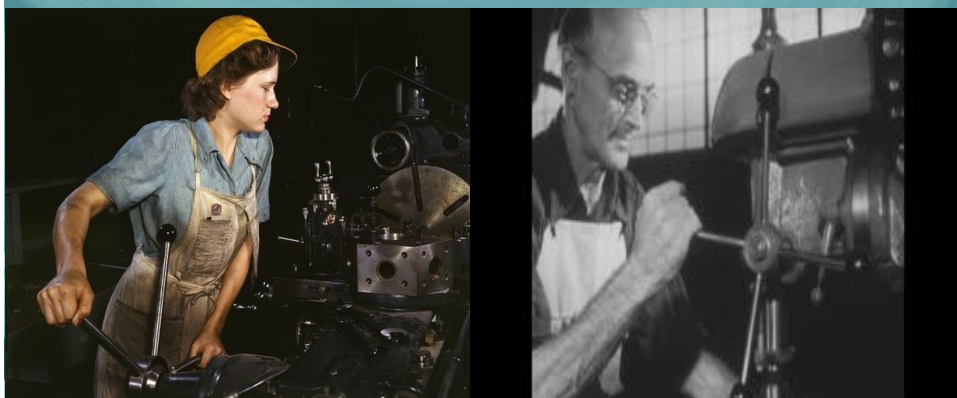
“nekā līdzīgā situācijā saņem,
saņēma vai saņemtu cita persona”

- **Faktisks** salīdzinājums:

- tagadnē;
- sekojošs.

- **Hipotētisks** salīdzinājums.

SALĪDZINĀMA SITUĀCIJA?

DEKKER C-177/88

Dažos gadījumos **salīdzināmais nav nepieciešams**:

- Atteikums pieņemt darbā, jo kandidāte **ir grūtniece**;
- Tiešā diskriminācija, jo **tikai sievietēm var iestāties grūtniecība**.

ATKĀPE — PATIESAS PROFESIONĀLAS PRASĪBAS

- Atbilstoši darbības **veidam** vai tās **kontekstam**;
- Dzimums, vecums utt. ir **patiesa un būtiska prasība darba veikšanai**;
- Ja tās **mērķis ir likumīgs un prasība ir samērīga**.

Kreil C-285/98

Vācijā sievietēm nav atļauts ieņemt **militāros amatus**, kas saistīti ar ieroču izmantošanu.

Par izslēgšanas pamatojumu var izmantot **amata specifisko būtību** vai darbību veikšanas **īpašo kontekstu**.

VIKTIMIZĀCIJA

- Atlaišana no darba vai cita **nevēlama attieksme** no darba devēja puses;
- Reakcija **sūdzības** vai jebkādu **tiesvedību** gadījumā;
- **Diskriminācijas** lietā.

TIESISKĀ STRUKTŪRA

Īpaša **tiešā diskriminācija**

Unikāla aizsardzības iezīme:

- **Sūdzība, tiesvedība;**
- **Pazudusi sūdzība?**

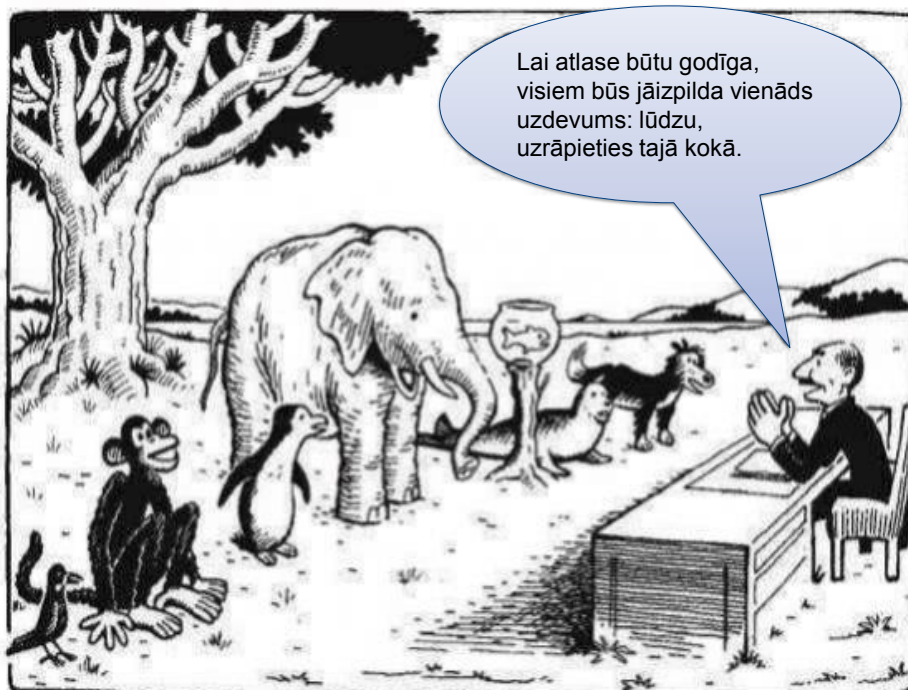
NORĀDĪJUMS

Norādījums diskriminēt
Klienta, darba devēja **prasība**
Diskriminācija, iesaistīti abi
Netiek izmantots kā
pamatojums

POZITĪVA RĪCĪBA

- Pasākumi par labu darbiniecēm;
- Priekšrocību sniegšana, kvotas;
- LESD, pārstrādāta direktīva:
pilnīga līdztiesība praksē;
- Judikatūra: Kalanke, Marschall,
Badeck, Abrahamsson.

3. NETIEŠĀ DISKRIMINĀCIJA

NETIEŠĀ DISKRIMINĀCIJA

- **Šķietami neitrāla** norma
- radītu personām ar **diskriminācijas iemeslu**
- **īpaši neizdevīgu** stāvokli
- **salīdzinājumā** ar citām personām.

TIESISKĀ STRUKTŪRA

- Šķietami **neitrāla** norma;
  - **Atšķirīga ietekme** (statistika);
  - Salīdzinājumā ar citiem – **cēlonība.**
- + Pamatojums**

Šķietami neitrāla attieksme

- Fiziskie rādītāji (garums);
- Pusslodze (atalgojums);
- Stāžs (nostrādātie gadi).

PAMATOJUMS

Pasākums ir **objektīvi pamatots** ar **likumīgu mērķi** un **samērīgs** — līdzekļi mērķa sasniegšanai ir **atbilstoši un nepieciešami**.

Bilka C-170/84

- Pensiju maksājumi tikai par pilnu slodzi 15 gadu garumā;
- Lielākas administratīvās izmaksas attiecībā uz pusslodzes darbinieka pensijām;
- Pamatojums (EKT): ja atšķirīgā attieksme izriet no uzņēmuma “patiesām vajadzībām”.

ENDERBY C-127/92

- Logopēdi saņem mazāku samaksu nekā klīniskie psihologi, farmaceiti;
- Statistika, iespējams, norāda uz netiešo diskrimināciju dzimuma dēļ;
- Darba devējam jāpamato atalgojuma apjomi; ar dzimumu nesaistīts iemesls?

4. AIZSKARŠANA

AIZSKARŠANA

Nevēlama uzvedība, kas ir saistīta ar **diskriminācijas iemeslu**, kuras mērķis vai rezultāts ir cilvēka cieņas pārkāpums, radot iebiedējošu, naidīgu, degradējošu, pazemojošu vai agresīvu vidi.

**Nevēlama
uzvedība**

**Diskriminējoša
iemesla dēļ**

**Cilvēka
cieņas
pārkāpums**

SEKSUĀLA UZMĀKŠANĀS **Pārstrādāta direktīva**

Jebkāda veida **nevēlama** vārdiska, nevārdiska vai fiziska **seksuāla rakstura** darbība, kuras **mērķis** vai **sekas** ir cieņas aizskaršana.

6. SECINĀJUMI

- Detalizētas ES norādes;
- EKT interpretācijas iespējas;
- Būtiskākais — tiešā diskriminācija;
- Atkāpes;
- Pastāvīga attīstība.

Paldies par uzmanību

Tamás Gyulavári

gyulavari.tamas@jak.ppke.hu